

יהושע פוגל

נולד ב – 1915 בדרך מ "קולוניאה" לווינה. בקולוניאה גרו הוריו והורי מזה מאות שנים, ובשנת 1915 הם ברחו מפני שהאזור נכבש ע"י הקוזקים. הנסיעה מקולוניאה לווינה נמשכה בד"כ כ – 14 שעות ברכבת, אולם נסיעה ספציפית זו נמשכה מס. שבועות, ואמו כרעה ללדת באחת מתחנות הדרך. זה היה מס. חודשים לאחר שאביו נפטר כתוצאה מפציעה שגרמו לו הקוזקים. בהגיעם לווינה נעזרה אמו בקהילה היהודית ובשני אחיה שהגיעו לווינה מס. שנים לפני פרוץ מלחה"ע הראשונה.

ההסטוריה המשפחתית (מצד האב) שלהם מתחילה בשנת 1450, לפי מחקריו של בן דודו של יהושע ד"ר אפרים שטרן. כנראה שאחד ממייסדי משפחתם הוא רבי עובדיה מברטינורו (אחד מגדולי פרשני המשנה בכל הדורות). אותו רב עובדיה הגיע בדרך ארוכה מאיטליה לירושלים ושם התמנה בתור רבה הראשי, ומשקם הקהילה היהודית בירושלים דאז, שהיתה במצב ירוד מאוד הן מבחינה רוחנית והן מבחינה כלכלית.

כל הדורות שנחקרו לאחר מכן הגיעו לזה שהמשפחה גרה מאות בשנים בפולין, ובתקופה החדשה המשפחה התפזרה, הגיעה לגרמניה, לאוסטריה וגם לישראל. יהושע עלה ארצה בשנת 1939. לתנועה הצטרף בגיל 12, ומאז ועד העליה היה תמיד פעיל בתנועות נוער וב "חלוץ". בהגיעו ארצה הגיע לרמת דוד, שם היה כבר גרעין "גורדוניה" מ – 1938. לאחר מכן עברו לנטעים שם הצטרפו לגרעין ההולנדי המייסד של חוליות.

העבודה הגופנית היתה קשה מאוד עבור יהושע. הוא לא היה רגיל לה. "לא ליקקתי דבש". החיים התנהלו בצורה פרימיטיבית מאוד. בלי חשמל, בלי חימום, בלי אור. גם המזון היה מתחת לכל ביקורת, "ואי אפשר בכלל לתאר שמזה מה שאכלנו גם הגוף התקיים". אבל דברים אילה לא תפסו מקום חשוב בחייהם. הם באו לעשות משהו, והשתדלו להשלים עם התנאים.

לאחר העליה לשדה נחמיה נאלץ יהושע לצאת לחצי שנה "לעזרת הורים", כי באותו זמן המשק לא נתן כסף לעזרת הורים שנמצאו מחוץ לקיבוץ.

התפקיד הראשון שלו בחוליות היה סידור עבודה. למרות שהיה קומץ אנשים בלבד הרי שסדרן אחד לא הספיק, ויחד אתו היה סדרן נוסף – רפי רייס. עד היום לא מבין מדוע היו צריכים 2 סדרנים על מס. נפשות כ"כ מצומצם. סידור העבודה נעשה בשעות שלאחר העבודה – בערב. הסדרן היה אחראי לסידור כל המקומות העבודה במשק (חקלאות, שירותים, בתי ילדים). הבעיות היו קשות לא פחות מאשר היום, אולי אפילו יותר. לקח זמן עד שהתרגל לדפוס חיים של ישוב חדש. אחד הדברים האופייניים לאותה תקופה היו

ה"שמיניות" של ימי העבודה. פירוש הדבר היא שהיות ועבדו יותר מ – 8 שעות, אז יום העבודה או חלקו נחשב תמיד ל"שמינית". (אם נניח עבדו 10 שעות, אז שמינית היתה שעה ורבע). היו מקרים שנשים באו לבקש רבע שמינית בבוקר כדי להקים ילדים. זה כמובן נשמע מצחיק כיום, "אבל אז לא ידענו אחרת". בתחילת ההתיישבות היה פקק לכל העבודות והשירותים. אפשר לומר שבד"כ בשנים הראשונות לא הצלחנו להיות חקלאים מצטיינים בלשון המעטה. זה נבע מחוסר הכשרה מספקת או מחוסר ארגון מתאים. היו בעיות הקדחת שגרמו הרבה נזקים, שעלו הרבה מאוד כסף בחישוב של ימי עבודה שהלכו לאיבוד. (לפחות חודשים וייתכן שאפילו שנים).

מהעבודות השונות בשירותים ובחקלאות נכנס יהושע בשנת 1942 לגזברות. הגזברות היתה אז תפקיד מרכזי, שכלל את המשימה של השתדלות של "בא כח", (שתפקידו היה בקיצור להוציא כספים ממנהל מחלקת ההתיישבות דאז דוד שטרן). יהושע העדיף תמיד את הצד המעשי של הגזברות על שתדלנות (שלעיתים היתה משפילה) של בא הכח שהכביד עליו מאוד. באותה תקופה של הגזברות שלו התחילו לפתח את רשת המים. בעקבות עבודה זו התפתחו והתקרבו היחסים עם ערביי האזור, כי הם היו אלה שעשו את עבודת השדה.

נדמה לי שאין התייחסות מספקת ומודעות מספקת לתפקידו של יצחק שלח (סלייפר) ז"ל, לקביעת המקום בו אנחנו נמצאים. קק"ל ומוסדות המושבים הציעו לנו עוד בהיותנו בנטעים כל מיני מקומות התיישבות להם סירבנו, וגם שבסופו של דבר כשהוחלט שנתיישב בעמק החולה יצחק מאוד עמד על המיקום המסוים. הברירה היתה אז בין "לזזה" (בית הילל כיום, הסוכנות רצתה ששם נתיישב), ובין "דווארה" – חוליות, ועליו יצחק עמד שרק בו נתיישב – בין הנחלים. יהושע אומר שלא עובר יום שהוא לא נזכר בזה, וממש מאושר מכך שיצחק בחר במקום זה. השפיע על היכולת של יצחק לבחור העובדה שלגרעין ההולנדי היתה קרן של הון עצמי אותו קבלו מהוריהם לצרכי התיישבות, ובשלב מסוים יצחק העביר 10.000 לירות שטרלינג לקק"ל (כ- 40.000 דולר) שנחשב להון עתק. עובדה זו הכבידה במקצת בהמשך, כי המוסדות חשבו שהמשק היא פרה חולבת (כאשר היו זקוקים למימון הוצאות שוטפות של צרכי משק). במשך הזמן התגברו על עובדה זו.

כשנכנס לגזברות הקציב תמיד משאבים לפיתוח המשק מבחינת בניה. "ייתכן שבתקופה מסוימת עשינו יותר מידי".

אחד הדברים הקשים ביותר היתה הקדחת, אליה קשור פיתוח ענף הדיג. רצו להקים בריכות דגים והמוסדות התנגדו לזה בגלל סכנת הקדחת. למעשה ענף הדיג היה זה שהתחיל להכניס את הרווחים המשמעותיים הראשונים למשק. (מגידולי השדה בקושי ראינו

פרנסה). שאיפתו העיקרית של יהושוע כשנכנס לתפקיד הגזברות, היתה להגיע להכנסה חודשית קבועה של לפחות 200 לירות ממקורות חקלאיים. זה היה חלום אליו בקושי הצלחנו להגיע בתקופה הראשונה, אבל לאחר שהבריכות התחילו להניב יבול (וגם המטע התחיל לתת תקוה), זה היה מה שהעמיד את המשק על הרגליים מבחינה כלכלית. "הכל כמובן באופן יחסי".

עיקר העבודה בגזברות היתה גלגול הצ'קים המפורסם. העניין התנהל בצורה כזו שגזבר מדרום הארץ החליף צ'קים עם גזבר מצפון הארץ (שני הצ'קים היו בדרך כשבוע ימים בגלל תנאי הדואר של אז), וזה שימש כמימון ביניים בשעת דחק, אבל הפך לדבר שוטף. הבנקים הרוויחו על זה הרבה כסף, ולקיבוצים זה עלה ביוקר רב.

בתקופת הגזברות לא היה ליהושוע מקום לינה מסודר וקבוע במשק. הוא היה נודד בעקבות המקומות הפנויים. תקופה מסוימת גר עם העכברים והחולדות במחסן הבגדים. אח"כ קיבל פינה בפרוזדור של אחד הבתים ולעומת התנאים הקודמים זה היה כמעט וילה. בגמר תקופת הגזברות שב לעבודות שונות במשק. רוב הזמן היה פקק (במטע, בבריכות, בחדר האוכל). כשהתחיל המפעל לקרום עור וגידים נכנס לשם יהושוע יחד עם אריה טאוב בניסיונות ראשונים של תוצרת ומוצרים צנועים ופשוטים העשויים מלוחות פרספקס.

למעשה את רוב שנות עבודתו מאז, הוא עשה במפעל. ב 1959 התחיל לנהל את המפעל שעד אז היה מבוסס על עבודת ידיים בתחום כלי הבית. אבל עם קום המדינה הממשלה הטילה מכס ומסים גדולים מאוד על כל ייבוא. התברר שלא נוכל להמשיך ולייצר כלי בית מחומר יקר זה (פרספקס). באותו זמן הגיעה גם המכונה הראשונה והתחלנו לייצר מוצרים בהזרקה. תפקיד המנהל בתחילת עבודתו של יהושוע היה לכתוב את החשבונות ותעודות המשלוח, לנסוע ולמכור את המוצרים בערי הארץ אצל סיטונאים, וכאשר הביא את ההזמנות הביתה עבד גם בייצורן וגם באריזתן, גם בהעמסה וגם בפריקה. יהושוע לא אהב את החלק של המכירות בעבודה – לעמוד כעני בפתח ביתו של סיטונאי כלי בית להמתין שיסיים עם לקוח, ולקבל ממנו הזמנה. יהושוע רואה לטובה את חוסר אהבתו לצד המכירות והשיווק של המוצרים מכיוון שכך נשכר לעבודה סוכן המכירות הראשון של חוליות – יהושוע גולדשטיין (הסבא של זהבה קרביץ).

היות וייצור מוצרי הבית מלוחות פרספקס הלך ונגמר, ניסה יהושוע למצוא מוצרים חדשים שהיו יכולים לשאת את המחיר היקר של חומר הגלם. אחד המוצרים הראשונים שנמצאו היו אהילים דקורטיביים, ומאוחר יותר תאורת רחוב מאותו החומר ותאורה ציבורית. בשלב יותר מאוחר התחלנו לעשות שלטים, וההזמנה הכי גדולה שאי פעם השגנו היתה הזמנת 100 שלטים מחברת "פז" בסכום כזה שגרם להכפלת המחזור השנתי של אותה שנה. לצורך

הפצת המוצרים החדשים (מנורות ושלטים) יהושוע שכר עוד שני סוכנים, וכאשר התקדם פיתוח המפעל והיה על סף התחלת פיתוח הצנרת לקח יהושוע עוד שני סוכנים (קטינא ז"ל ומיכאל). תוך זמן די קצר נבנתה רשת הפצה צנועה של 5 סוכנים.

המבט לאחור על תקופת פיתוח המפעל – הסיפוק האישי הגדול ביותר של יהושוע הוא הבאת הצנרת למפעל. ענף שבמשך השנים היווה כ-75% עד 80% מהיקף המפעל.

בפיתוח המפעל ניסה למצוא עזרה וייעוץ מאנשים שזה היה מקצועם בפלסטיקה, והיו מחוץ למשק. האיש הראשון שנלקח לייעוץ היה ראובן שפיצר שהיה תושב במעגן מיכאל, שהיה מהנדס ייצור ונתן את ההדרכה הראשונה בתמחיר. האיש השני שנלקח לייעוץ גרם לכך שהתחלנו עם הצנרת. לאיש זה היתה אינפורמציה טובה ומבוססת מאוד ממפעלים אחרים, ושעד היום אנו חייבים לו תודה על ייעוץ, מכיוון שהצנרת היא עד היום "הלחם והחמאה של המפעל". כמובן שבדרך לפיתוח המפעל היו ויכוחים קשים ומריבות על האופן והסגנון. אז לא היתה קיימת הנהלת מפעל, וכל הכרעה נפלה בגוף שנקרא אז "ועדת משק". היה אפילו חבר אחד בעמדה מרכזית שאיים להתפטר אם יתחילו לעסוק בענף הצנרת ובהשקעות גדולות. יחד עם זאת בוויכוחים אלה יש גם מן הטוב. חושב שמשקיני מצטיין בכך שיש אנשי יוזמה וישנם אנשים שעוצרים. השילוב בין שניהם גרם למצבינו הכלכלי הנוח כעת.

לאחר סיום תפקידו כמנהל המפעל נשאר לעבוד עוד כ – 10 שנים בתוך המפעל בתפקיד פנימי. לאחר מכן בגלל סיבות שונות נאלצתי לעזוב את המפעל.

בתקופה יותר מאוחרת נכנס לנהל את המאפיה האזורית בקרית שמונה, ושם עבד כ – 4 שנים עד שחלה ולא יכול היה להמשיך יותר.

בתקופה מסוימת היה מנהל הקואופרטיב להובלה "הגליל העליון", ולמעשה באותה תקופה הפך המקום מארגון הובלה לקואופרטיב.

באשר לחיים הפרטיים: בשנת 1949 נישא לוילמה (אמנם הכיר אותה כבר בווינה, אבל למסקנה זאת של חתונה הגיעו קצת באיחור). בתחילת הנישואין גרו באחד הבתים הראשונים בחדר 3 על 4 בלי רצפה. יותר מאוחר עברו לשיכון א., ובשנת 1959 עברו לדירת מגורי הקבע הנוכחית. עודד נולד ב 1952 ודורון ב 1954. היו כמובן בבתי הילדים בלינה המשותפת עד גמר חינוכם והגעתם לצבא. שניהם היו קצינים בצבא. כיום האחד (עודד) נמצא לדאבונו בלוס אנג'לס. שניהם נשואים ועדיין ללא ילדים משלהם.

ענף הצנרת היה מבוסס עם חברה גדולה מחוץ לארץ, שעלה לנו הרבה מאוד כסף. הצטרקנו לשלם תשלום ראשון חד – פעמי בסכום גבוה מאוד, ולאחר מיכן שילמנו תמלוגים שנתיים בגובה 3% מהמחזור השנתי במשך 10 שנים. כנ"ל לגבי הניאגרות.

כיום לאחר 50 שנה ("איני איש נוסטלגי ואיני שייך לאנשים האלה שאומרים אוי, היה יפה"). מה שיכול להגיד על ההתחלה שלנו זה שהיה נורא קשה, ולסכם זאת במילה לא כ"כ יפה – "היה חרא גדול מאוד מכל הבחינות: הדיור, המזון, המחלות. שום דבר לא היה יפה שכדאי לחשוב עליו היום. לא הייתי רוצה לחזור על דבר כזה שנית. מה שכן יכול לומר, שהיצירה הזאת כפי שהיא נראית היום היא גם יפה וגם חשובה, אבל לא מלמדת מספיק על העבר הקשה והלא נעים.